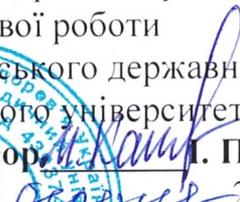

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор закладу вищої освіти
з наукової роботи

Полтавського державного
медичного університету

професор І. П. Кайдашев

«» 2026 р.

**ВИСНОВОК ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА
ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ**

за результатами фахового семінару при Полтавському державному
медичному університеті щодо попередньої експертизи дисертаційної роботи
заочного аспіранта **Олексієнко Владислава Віталійовича** за темою
«**Морфологічні аспекти перебудови структурних компонентів ясен при
дії комплексу харчових добавок**», поданої на здобуття ступеня доктора
філософії за спеціальністю 222 «Медицина» (протокол № 6 від 24 лютого
2026 року)

Голова засідання - д.мед.н., професор Гринь В. Г.

Секретар засідання - к.б.н., доцент Соколенко В. М.

На засіданні були присутні: співробітники кафедри анатомії з
клінічною анатомією та оперативною хірургією: зав. каф., д.б.н., професор
Білаш С. М., д.мед.н., професор, професор закладу вищої освіти Проніна О.
М., к.мед.н., доцент, доцент закладу вищої освіти Пирог-Заказникова А. В.,
к.мед.н., доцент, доцент закладу вищої освіти Коптев М. М.; співробітники
кафедри анатомії людини: зав. каф., д.мед.н., професор Гринь В. Г., к.мед.н.,
доцент, доцент закладу вищої освіти Свінцицька Н. Л., к.б.н., доцент, доцент
закладу вищої освіти Білаш В. П.; співробітники кафедри гістології, цитології
та ембріології: зав. каф., к.мед.н., доцент Стецук Є. В., к.б.н., доцент, доцент
закладу вищої освіти Лисаченко О. Д., к.мед.н., доцент, доцент закладу вищої
освіти Вільхова О. В., к.б.н., доцент, доцент закладу вищої освіти Боруца Н.
В.; співробітники кафедри патологічної анатомії та судової медицини:
д.мед.н., професор, професор закладу вищої освіти Старченко І. І., к.мед.н.,
доцент, доцент закладу вищої освіти Ройко Н. В., к.мед.н., доцент, доцент
закладу вищої освіти Филенко Б. М.; співробітник кафедри патофізіології:
доктор філософії, доцент, доцент закладу вищої освіти Акімов О. Є.,
співробітник кафедри біології: доктор філософії, доцент, доцент закладу
вищої освіти Шевченко К.В; співробітник кафедри фізіології: к.біол.н.,
доцент, доцент закладу вищої освіти Соколенко В. М.

Всього присутніх: 17 осіб.

Порядок денний:

Попередня експертиза дисертаційної роботи заочного аспіранта кафедри анатомії з клінічною анатомією та оперативною хірургією Олексієнко Владислава Віталійовича на тему «Морфологічні аспекти перебудови структурних компонентів ясен при дії комплексу харчових добавок» на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 222 – Медицина.

Тема дисертації на здобуття ступеня доктора філософії рекомендована до затвердження на засіданні кафедри клінічної анатомії та оперативної хірургії Української медичної стоматологічної академії (протокол № 6 від 07.11.2019 р.) та на засіданні Проблемної комісії з фундаментальних дисциплін УМСА (протокол № 5 від 21.11.2019 р.) та затверджена на засіданні вченої ради стоматологічного факультету УМСА (протокол № 3 від 30.10.2019).

Дисертація виконана на базі кафедри анатомії з клінічною анатомією та оперативною хірургією Полтавського державного медичного університету згідно з планом наукових досліджень за темами «Закономірності морфогенезу органів, тканин та судинно-нервових утворів у нормі, при патології та під впливом екзогенних чинників» (№ держреєстрації 0118U004457; 2018-2023 рр.) на базі міжкафедральної науково-дослідно-навчальної морфологічної лабораторії ПДМУ; на базі лабораторії Тернопільського національного медичного університету, де були проведені імунологічні методи дослідження.

Науковий керівник – д. мед. н. , професор, професор закладу вищої освіти кафедри анатомії з клінічною анатомією та оперативною хірургією Полтавського державного медичного університету **Проніна Олена Миколаївна**.

Рецензенти:

Ройко Наталія Віталіївна – кандидат медичних наук, доцент, доцент закладу вищої освіти кафедри патологічної анатомії та судової медицини Полтавського державного медичного університету, за профілем дисертаційної роботи має: 3 наукових публікації, з яких 1 публікація у виданні, проіндексованому у базі даних Web of Science, 2 публікації у фахових виданнях категорії Б опублікованих за останні п'ять років: не входила до складу разових спеціалізованих рад більше восьми разів протягом останнього року та не входить до числа близьких осіб здобувача; здобула ступінь доктора філософії (кандидата наук) більш, ніж за три роки до моменту створення разової спеціалізованої вченої ради.

Шевченко Костянтин Васильович – доктор філософії, доцент, доцент закладу вищої освіти кафедри біології Полтавського державного медичного університету, має 3 наукові публікації, опублікованих за останні п'ять років, за науковим напрямом, за яким підготовлено дисертацію здобувача, які проіндексовані у базі даних Web of Science, не входив до складу разових спеціалізованих рад більше восьми разів протягом останнього року та не входить до числа близьких осіб здобувача; здобув ступінь доктора філософії

(кандидата наук) більш, ніж за три роки до моменту створення разової спеціалізованої вченої ради.

Слухали: доповідь заочного аспіранта кафедри анатомії з клінічною анатомією та оперативною хірургією Олексієнко Владислава Віталійовича.

Текст доповіді:

Харчові добавки на сьогодні стали невід'ємним компонентом сучасного харчування. Їх широко застосовують у харчовій промисловості з метою покращення смакових властивостей продуктів, подовження термінів їх зберігання і збереження привабливого зовнішнього вигляду. Водночас вплив харчових добавок на організм людини залишається предметом інтенсивних наукових досліджень і дискусій.

Незважаючи на те, що більшість із них визнані безпечними за умов дотримання допустимих норм споживання, існують обґрунтовані застереження щодо можливих негативних наслідків їх надмірного вживання або кумуляції в організмі, особливо за умов одночасного надходження кількох добавок, що є характерним для сучасного харчового раціону.

Дисертаційна робота ґрунтується на результатах експериментального дослідження, спрямованого на вивчення пристосувально-компенсаторних та регенераторних процесів у структурних компонентах ясен білих щурів за умов впливу комплексу харчових добавок, а саме глутамату натрію, нітриту натрію та барвника Понсо 4R. У дослідженні було використано 60 білих лабораторних щурів, яких було розподілено на контрольну та п'ять експериментальних груп відповідно до тривалості введення зазначеного комплексу речовин.

Для досягнення поставленої мети та коректної інтерпретації отриманих результатів було використано комплекс методів дослідження, актуальних для даної роботи. Зокрема, застосовували експериментальний морфометричний, гістологічний, електронно мікроскопічний, біохімічний імуногістохімічний, реконструктивний і статистичний методи дослідження.

Нами було встановлено, що у тварин контрольної групи слизова оболонка прикріпленої частини ясен характеризується стабільними морфометричними параметрами: середня товщина епітелію – $(65,43 \pm 6,03)$ мкм, власної пластинки – $(114,55 \pm 9,63)$ мкм, а пошарова організація епітелію має сталі середні значення (роговий шар – $(2,71 \pm 0,15)$; зернистий – $(3,45 \pm 0,03)$; шипуватий – $(3,61 \pm 0,03)$; базальний – $(1,14 \pm 0,02)$). Визначено, що базові показники імуннокомпетентних клітин у складі строми у контролі становлять: макрофаги – $(2,12 \pm 0,19)$; лімфоцити – $(2,17 \pm 0,18)$; плазмоцити – $(2,19 \pm 0,20)$; мастоцити – $(2,23 \pm 0,12)$ середньої кількості клітин у 10 полях зору, що відображає фізіологічний рівень імунного гомеостазу тканин альвеолярної частини ясен.

Параметри мікроциркуляторного русла у групі контролю становили. Артеріоли: середній загальний діаметр становив $(18,15 \pm 0,31)$; середній діаметр просвіту визначався на рівні $(12,80 \pm 0,18)$ мкм, середня товщина мікросудинної стінки становила $(2,67 \pm 0,23)$ мкм. Капіляри: середній загальний діаметр становив $(6,42 \pm 0,22)$ мкм; середній діаметр просвіту

визначався на рівні (4.30 ± 0.23) мкм; середня товщина мікросудинної стінки становила (1.06 ± 0.04) мкм. Вени: середній загальний діаметр становив (18.65 ± 0.16) мкм; середній діаметр просвіту визначався на рівні (14.15 ± 0.15) ; середня товщина мікросудинної стінки становила (2.25 ± 0.08) мкм.

Ми встановили, що вже на ранніх термінах введення комплексу харчових добавок первинною мішенню ушкодження є епітелій альвеолярної частини ясен, що супроводжується раннім пригніченням регенераторного потенціалу. Морфометрично визначено, що рання реакція має часову залежність: після 1 тижня товщина епітеліального шару зменшується у 1,35 рази, і після 4 тижня зниження цього показника зберігається (у 1,13 рази) на тлі тенденції до відновлення (зростання у 1,21 рази відносно 1 тижня).

Було визначено, що стромальний компонент у ранні терміни реагує протилежно до епітелію: товщина власної пластинки достовірно зростає у 1,56 рази ($p < 0,05$) вже після 1 тижня і залишається збільшеною у 1,56 рази після 4 тижня ($p < 0,05$), що підтверджує ранній розвиток структурної перебудови сполучної тканини.

Ми встановили, що на ранніх термінах експерименту виникає рання імунна реакція зі зростанням лімфоцитів після 1 тижень (у 1,29 рази), плазмоцитів (у 1,25 рази) і особливо мастоцитів (у 2,13 рази; $p < 0,05$), тоді як макрофаги на цьому етапі не активувались. Після 4 тижня відмічено що показник плазмоцитів став вищим у 1,77 рази ($p < 0,05$), а макрофаги у 1,12 рази ($p < 0,05$). Це свідчить що на ранніх термінах експерименту комплекс добавок запускає швидку запальну фазу з елементами гіперчутливості (провідна роль мастоцитів) з подальшим переходом до імунного переформатування із залученням фагоцитарної (макрофаги) та гуморальної ланки (плазмоцити).

З плином експерименту ми з'ясували, що на пізніх термінах вплив комплексу харчових добавок призводить до прогресуючої структурної перебудови епітелію, а після 8 тижня морфометрично фіксується збільшення товщини епітеліального шару у 1,23 рази ($p < 0,05$). Також відбувається стійке стромальне потовщення: товщина власної пластинки є більшою за контроль після 8 тижнів у 1,48 рази, після 12 тижнів у 1,44 рази та після 16 тижнів у 1,46 рази ($p < 0,05$). Також на гістологічних препаратах фіксуються епітеліальні новоутворення – тиждень написати по картинці.

Також додатково було встановлено, що на пізніх термінах зберігається і поступово зростає запально-реактивна перебудова клітинного мікрооточення, зокрема зростання кількості мастоцитів після 12 тижнів у 2,34 рази ($p < 0,05$).

На пізніх термінах імунна перебудова набуває характеру стійкого, прогресуючого хронічного запалення з домінуванням специфічної та гуморальної відповіді. Макрофаги демонстрували помірне зростання: після 12 тижнів у 1,21 рази, після 16 тижнів у 1,34 рази ($p < 0,05$). Лімфоцити мали тенденцію до поступового наростання з піком після 16 тижня у 2,04 рази ($p < 0,05$). Найбільш виразно зростала плазмоцитарна ланка: після 12 тижнів у 3,09 рази, після 16 тижнів у 3,57 рази ($p < 0,05$), що відповідає тривалій антигенній стимуляції та напруженню місцевого імунного гомеостазу. Це

свідчить, що при тривалому впливі комплексу ХХД формується стійкий хронічний імунозапальний процес у тканинах ясен з прогресуючим залученням клітинної відповіді (лімфоцити, макрофаги), чітким домінуванням гуморальної ланки (виражена плазмоцитарна інфільтрація) та підтримці мікросудинних та медіаторних механізмів запалення (мастоцити).

Було визначено, що мікроциркуляторні порушення на ранніх термінах мають фазний характер: після 1 тижня капіляри звужуються (зменшення загального діаметра у 1,12 рази; $p < 0,05$), тоді як після 4 тижнів формується дилатація (зростання діаметра просвіту у 1,61 рази відносно контролю та у 1,74 рази відносно 1-го тижня; $p < 0,05$) із потовщенням мікросудинної стінки капілярів у 1,64 рази ($p < 0,05$).

Додатково ми встановили, що венулярна ланка на 4-му тижні зберігає ознаки дисфункції відтоку: діаметр просвіту венул у порівнянні з контролем зменшується у 1,03 рази ($p < 0,05$), а товщина їх стінки після 1 тижня зменшується у 1,13 рази ($p < 0,05$).

З'ясовано, що на пізніх термінах формуються стійкі розлади кровообігу в обмінній ланці ГМЦР: діаметр капілярів зменшується після 12 тижнів у 1,13 рази ($p < 0,05$) і після 16 тижнів у 1,07 рази ($p < 0,05$), що відображає хронізацію мікроциркуляторної недостатності.

Також встановлено, що обмінна та резистивна ланки демонструють фазні компенсаторні коливання: венули дилатують після 8 тижнів у 1,15 рази та після 16 тижнів у 1,19 рази ($p < 0,05$), а артеріоли дилатують після 12 тижнів у 1,09 рази та після 16 тижнів у 1,12 рази ($p < 0,05$).

Встановлено, що проліферативна активність епітелію ясен на ранніх термінах істотно пригнічується: після 1 тижня середня кількість Ki-67-імуннопозитивних клітин є нижчою у 1,59 рази порівняно з контролем ($p < 0,05$). Визначено, що після 4 тижня зберігаються ознаки зниження репаративного потенціалу (описано як поодинокі Ki-67-позитивність у базальних відділах епітелію), що узгоджується з морфометричною динамікою змін у епітеліальному шарі.

Встановлено, що на пізніх термінах проліферативна активність епітелію має характер реактивної перебудови: після 8 тижнів кількість Ki-67-імуннопозитивних клітин зростає у 1,47 рази ($p < 0,05$), а після 12 тижнів – у 1,88 рази ($p < 0,05$) відносно контролю. Подальша динаміка проліферації характеризується хвилеподібністю (реактивне підвищення з наступною тенденцією до редукції відносно попереднього терміну), що узгоджується з фазністю мікроциркуляторних змін.

Встановлено, що тривале введення лабораторним тваринам комплексу хімічних харчових добавок на тлі нітритної інтоксикації супроводжується наростанням оксидативного стресу в тканинах прикріпленої частини ясен, що проявляється статистично значущими змінами концентрації МДА у динаміці експерименту.

Доведено, що нітрозативне навантаження у тканинах ясен зростає паралельно із процесами ліпопероксидації: концентрація нітритів достовірно перевищує контрольні значення на ранніх термінах і досягає максимальних

рівнів на 12-16 тижнях, що відповідає формуванню стійкої нітритної інтоксикації.

Обґрунтовано фазний характер змін біохімічних маркерів (рання активація, відносна компенсація на 4-8 тижнях і декомпенсація на 12-16 тижнях), що відображає виснаження антиоксидантно-детоксикаційних механізмів за умов тривалого токсичного впливу при введенні лабораторним тваринам комплексу ХХД.

Рецензенти дали позитивні рецензії.

Було задано 17 запитань, на які аспірантом дані вичерпні відповіді.

В дискусії взяли участь: д.б.н., професор Білаш С. М.; д.мед.н., професор Проніна О. М.; д.мед.н., професор Гринь В. Г.; к.мед.н., доцент Свінцицька Н. Л.; к.мед.н., доцент Стецук Є. В.; д.мед.н., професор Старченко І. І.; к.мед.н., доцент Ройко Н. В.; доктор філософії, доцент Акімов О. Є.; доктор філософії, доцент Шевченко К.В.

ВИСНОВОК

1. Актуальність теми.

Сьогодні, на тлі постійного зростання попиту на продукти харчування, виробники активно шукають шляхи для прискорення виробничих процесів і збільшення терміну придатності своєї продукції. З цією метою широко використовуються різні хімічні речовини. Хоча більшість харчових добавок вважається безпечною, деякі з них можуть викликати небажані ефекти в осіб із підвищеною чутливістю, серед яких алергічні реакції, порушення обміну речовин, а тривале споживання може призводити до розвитку хронічних захворювань.

На перший погляд, харчові добавки здаються корисними завдяки їх здатності запобігати псуванню продуктів, покращувати їхній смак та зовнішній вигляд. Проте їх потенційні переваги або шкода викликають багато дискусій і залишаються недостатньо дослідженими. Взаємодія різних добавок у складі продуктів залишається практично невідомою. Систематичне вживання таких речовин може підвищувати ризик алергій, новоутворень та інших негативних наслідків. Водночас вплив будь-якої хімічної сполуки на людський організм визначається низкою факторів, зокрема індивідуальними особливостями, кількістю спожитої речовини та тривалістю її впливу.

Останнім часом споживання харчових добавок значно збільшилось, що пояснюється розширенням переліку допустимих до використання речовин. Число продуктів без домішок дедалі скорочується. В Україні це питання врегульоване нормативно, зокрема наказом Міністерства охорони здоров'я № 133 від 26.01.2024 року. У ньому чітко зазначено визначення терміну "добавка", допустимі норми і кількість речовин, які можна застосовувати без загрози для здоров'я.

Найпоширенішими добавками залишаються глутамат натрію (E621), нітрит натрію (E250) та Понсо 4R (E124). Ці сполуки є об'єктом найбільших досліджень щодо їх негативного впливу на організм людини. Наприклад,

значне та постійне споживання глютамату натрію може провокувати "синдром китайського ресторану", що проявляється почервонінням обличчя, шиї та ротової ділянки, пришвидшеним серцебиттям і головним болем.

З огляду на те, що органи ротової порожнини першими контактують із харчовими добавками, а також враховуючи існуючі ризики їх використання, тема даного дослідження є надзвичайно актуальною. Воно має значний потенціал як для розвитку теоретичної медицини, так і для її практичного застосування.

2. Тема дисертації на здобуття ступеня доктора філософії рекомендована до затвердження на засіданні кафедри клінічної анатомії та оперативної хірургії Української медичної стоматологічної академії (протокол № 6 від 07.11.2019 р.) та на засіданні Проблемної комісії з фундаментальних дисциплін УМСА (протокол № 5 від 21.11.2019 р.) та затверджена на засіданні вченої ради стоматологічного факультету УМСА (протокол № 3 від 30.10.2019).

3. Зв'язок теми із державними або галузевими науковими програмами та планами робіт установи.

Дисертація виконана відповідно до плану Полтавського державного медичного університету і є фрагментом науково-дослідницької роботи Полтавського державного медичного університету «Закономірності морфогенезу органів, тканин та судинно-нервових утворів у нормі, при патології та під впливом екзогенних чинників» (№ держреєстрації 0118U004457), а автор дисертаційного дослідження визначив основні процеси ремоделювання структурних компонентів прикріпленої частини ясен при дії комплексу хімічних харчових добавок.

4. Особистий внесок здобувача у дисертації. Подана наукова кваліфікаційна робота є самостійно виконаним дослідженням здобувача. У процесі її підготовки автором здійснено аналіз і систематизацію наукових джерел за тематикою роботи, сформульовано мету, визначено завдання, а також окреслено об'єкт і предмет дослідження.

Здобувачем виконано експериментальну частину роботи, організовано та проведено забір матеріалу для подальших морфометричних, гістологічних, імуногістохімічних та електронномікроскопічних досліджень. Автором проведено мікрофотографування гістологічних препаратів і підготовлено їх науковий опис з метою оцінки змін структурних компонентів прикріпленої частини ясен білих лабораторних щурів після дії комплексу харчових добавок. Крім того, здобувач виконав морфометричну обробку та статистичний аналіз отриманих даних і забезпечив оформлення відповідних розділів дисертації.

Внесок співавторів публікацій, виконаних у співавторстві, полягав у науковому консультуванні, обговоренні методичних підходів до

експерименту і наданні технічної допомоги під час підготовки матеріалів до друку таким чином внесок здобувача є визначальним.

Практичні рекомендації та висновки сформульовано спільно з науковим керівником, який на всіх етапах дослідження забезпечував консультативний супровід. У наукових працях, опублікованих у співавторстві, використано експериментальний матеріал автора, а його участь у виконанні цих досліджень є провідною.

5. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій. Дисертаційна робота Олексієнко Владислава Віталійовича виконана із використанням експериментального, морфометричного, гістологічного, електронномікроскопічного, біохімічного, імуногістохімічного, реконструктивного, статистичного методів. Після завершення відбору в контрольній та експериментальній групах залишилося 60 тварини, які згодом були розподілені по визначених групах. Представлені автором положення і висновки обґрунтовані одержаними даними і є логічним наслідком результатів досліджень. Методи дослідження є адекватними для вирішення завдань, визначених у роботі. Статистичну обробку отриманих результатів проведено в повному обсязі, їх вірогідність не викликає сумнівів.

6. Характеристика первинної документації. Комісія, затверджена наказом № 80-Н від 15.11.2023р. у складі Валерія Степановича Черно, д.мед.н., професора закладу вищої освіти кафедри анатомії людини (голова комісії); Олени Вікторівни Вільхової, к.мед.н., доцента закладу вищої освіти кафедри гістології, цитології та ембріології; Бориса Миколайовича Филенка, к.мед.н., доцента закладу вищої освіти кафедри патологічної анатомії та судової медицини; Валентини Павлівни Скрипник, головного метролога Полтавського державного медичного університету, які перевірили стан первинної документації та матеріалів дисертації Олексієнко Владислава Віталійовича та встановили, що документи представлені в повному обсязі, оформлені необхідним чином (пронумеровані, прошнуровані, скріплені печаткою). Порушень у веденні та оформленні первинних документів не знайдено.

Цифровий матеріал у перевірених комісією документах повністю базується на фактичному матеріалі проведених здобувачкою досліджень.

Використані методи дослідження відповідають сучасним вимогам, адекватні меті роботи і поставленим завданням.

7. Висновок комісії з питань біомедичної етики.

Комісією з питань біоетики Полтавського державного медичного університету порушень морально-етичних норм при проведенні науково-дослідної роботи не було виявлено (протокол № 430 від 17.11.2025 р.).

8. Наукова новизна роботи.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що на основі комплексного підходу із залученням сучасних методів дослідження визначено динаміку структурно-функціональних змін у компонентах альвеолярної частини ясен за умов впливу комплексу хімічних харчових добавок. За підсумками роботи сформульовано й обґрунтовано наукові положення та висновки, зокрема щодо підтвердження подібності структурної організації ясен людини та білих лабораторних щурів на макроскопічному, мікроскопічному й ультраструктурному рівнях. Це створює підґрунтя для подальшої інтерпретації експериментальних даних у контексті людини під час пошуку підходів і засобів корекції негативних ефектів комплексного впливу харчових добавок.

Наукова новизна виражається у наукових висновках і практичних рекомендаціях, серед яких найбільш вагомими є такі:

уперше: встановлено, що комбінований вплив комплексу хімічних харчових добавок спричиняє цілісну, стадійну перебудову тканин прикріпленої частини ясен, яка охоплює епітеліальний та сполучнотканинний компоненти й характеризується послідовною зміною реактивних, компенсаторно-приспосувальних і дезадаптаційних проявів, визначено, що мікроциркуляторні порушення при дії комплексу ХХД мають фазний характер судинних реакцій із переходом від початкових реакцій резистивної ланки до подальшої дилатаційно-ремоделювальної перебудови, що доводить напруження та обмеженість адаптаційних механізмів гемомікроциркуляції в яснах, обґрунтовано, що ремоделювання обмінної ланки ГМЦР супроводжується структурною перебудовою капілярної стінки, яка відображає порушення тканинного метаболізму та трансмембранного обміну в умовах токсичного навантаження й виступає одним із ключових морфологічних механізмів прогресування ушкодження, доведено, що клітинні реакції сполучнотканинної основи ясен, за умов тривалого впливу комплексу харчових добавок є послідовними та багатофазними: від переважання ранньої запальної відповіді до формування компенсаторно-адаптаційних імунних реакцій, що підтверджує імунозалежний характер підтримання тканинних змін, доведено, що проліферативна відповідь тканин прикріпленої частини ясен є нерівномірною та стадійно зумовленою: на окремих етапах реакція є обмеженою, а при тривалому впливі формується фазність проліферативно-репаративних процесів із тенденцією до виснаження репаративного потенціалу, встановлено, що тривалий вплив комплексу хімічних харчових добавок призводить до пізньотермінового ремоделювання епітеліального пласта з порушенням стратифікації, дезорганізацією клітинної архітектоніки та розвитком дегенеративних змін, що доводить формування хронічного ушкодження слизової оболонки, встановлено, що за умов пролонгованого токсичного навантаження в епітелії можливі псевдопухлинні і проліферативні перебудови базального шару, що обґрунтовує якісно новий рівень патологічної трансформації епітелію при тривалому введенні комплексу хімічних харчових добавок, встановлено

формування в тканинах ясен оксидативного та нітрозативного стресу при тривалій дії комплексу харчових добавок та обґрунтовано, що між цими компонентами виникає взаємопідсилюючий механізм, який підтримує прогресування ушкодження і доведено, що біохімічні маркери є кількісним відображенням системної стрес-реакції, що створює патогенетичну основу для розуміння морфологічних проявів ремоделювання структурних компонентів ясен.

Набуло подальшого розвитку: Проведено аналіз компенсаторно-приспосувальних реакцій компонентів гемомікроциркуляторного русла ясен у відповідь на вплив комплексів хімічних харчових добавок. Встановлено механізми розвитку деструктивно-дегенеративних змін, спричинених ушкоджувальними агентами, залежно від тривалості споживання цих добавок у складі комплексів. Підґрунтям для подальших досліджень стало визначення методів і засобів зниження негативного впливу таких речовин. Також створено передумови для перегляду чинної законодавчої бази з метою зменшення використання або повної заборони хімічних харчових добавок у продуктах, враховуючи як національні, так і європейські рекомендації та досвід.

Теоретичне значення. У дисертаційній роботі створено передумови розширення наукових уявлень про морфофункціональні зміни у будові ясен при дії на них глутамату натрію, нітриту натрію та барвника Понсо 4R. Отримані результати здатні значно доповнити наукові уявлення про механізми розвитку патологічних змін у мікросудинному руслі, а також про гістологічні, ультраструктурні та імуногістохімічні перебудови, що виникають внаслідок впливу комплексу харчових добавок на різних етапах проведення експериментальних досліджень.

Встановлені зміни виконують важливу функцію у глибокому розумінні механізмів порушень та адаптивних процесів у структурі ясен, а також висвітлюють значення мікроциркуляторної ланки у процесах дезорганізації та пристосування тканин.

Отримані результати дослідження сприятимуть розширенню теоретичного підґрунтя в галузях стоматології та патології, забезпечуючи базу для подальших експериментальних і клінічних досліджень. Це, у свою чергу, спрямоване на розробку ефективних методів профілактики та корекції порушень, спричинених дією хімічних харчових добавок на тканини ясен.

Результати дисертаційної роботи свідчать про необхідність модернізації та оптимізації комплексних підходів у системі харчування населення України. Це включає створення теоретичних основ для визначення шляхів і засобів зменшення негативного впливу хімічних харчових добавок. Крім того, важливим є посилення просвітницької діяльності серед населення шляхом ефективного використання медіаресурсів, що дозволяє привернути увагу до ризиків, пов'язаних із застосуванням таких добавок, та популяризувати принципи здорового харчування й способу життя.

Основні результати дисертаційної роботи впроваджені до навчального процесу та науково-дослідних робіт на кафедрах вищих навчальних закладів

України (всього 12 актів упровадження результатів дисертаційного дослідження).

9. Відповідність вимогам до оформлення дисертації. Дисертація викладена на 254 сторінках принтерного тексту; обсяг основного тексту включає вступ, аналітичний огляд літератури, характеристику матеріалів та методів дослідження, 4 розділів власних досліджень, аналіз та узагальнення отриманих результатів, висновки, додатки та практичні рекомендації. Перелік використаних літературних джерел налічує 190 позиції (35 кирилицею та 155 латиницею). Робота ілюстрована 4 таблицями, 6 формулами та 86 рисунками.

Дисертація повністю відповідає вимогам до оформлення дисертації, затверджених Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 №40 із змінами, внесеними Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019 р. та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

10. Практичне значення роботи. Отримані у дисертаційній роботі результати мають прикладну цінність для експериментальної морфології, патологічної анатомії та токсикології, оскільки формують відтворюваний комплекс кількісних і якісних критеріїв оцінки ушкодження тканин прикріпленої частини ясен за умов комбінованого впливу хімічних харчових добавок, а також забезпечують патогенетично обґрунтовану інтерпретацію стадійності процесу в динаміці. На основі проведеного дослідження визначено необхідність удосконалення державної політики в частині регулювання та запобігання шкідливому впливу комбінованого використання хімічних харчових добавок у продуктах харчування. Наголошується на потребі посилення міжсекторальних профілактичних заходів у системі харчування населення України. Пропонується ініціювати перегляд чинної національної нормативно-правової бази щодо використання хімічних харчових добавок, акцентуючи увагу на обмеженні або поступовому виключенні з продуктів їх надмірних концентрацій та потенційно небезпечних комбінацій. Також рекомендується модернізувати й оптимізувати інтегровані підходи до організації харчування населення України. Це передбачає впровадження системних профілактичних заходів, які спрямовані на зменшення негативного впливу хімічних добавок. Серед таких заходів — вдосконалення регуляторної бази, розробка організаційних стратегій, посилення контролю та проведення просвітницької роботи.

12. Повнота опублікування результатів дисертації. За матеріалами дисертації опубліковано 11 наукових праць, із них 4 публікації, внесених до переліку наукових видань, на дату опублікування включених до переліку наукових фахових видань України категорії Б; 2 публікації у періодичних

наукових виданнях, проіндексованих у базі даних Web of Science; 5 робіт у збірниках матеріалів конгресів, симпозіумів, науково-практичних конференцій, як національного так і міжнародного рівнів.

Тобто, повнота опублікування результатів дисертації повністю відповідає вимогам до оформлення дисертації, затверджених Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 №40 із змінами, внесеними Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019 р. та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

13. Апробація результатів дисертації. Наукові положення дисертаційної роботи оприлюднені на: Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Сучасні проблеми морфології людини», присвяченої 80-річчю професора С.Ю. Масловського, м. Харків, 23-25 вересня, 2020р ; Науково-практична інтернет-конференція з міжнародною участю «Морфологічні аспекти сучасної медицини та стоматології» присвячена 85-річчю з дня народження професора М.С. Скрипнікова; м. Полтава, 19-20 травня, 2021 р.; Materials of the specialized scientific and practical conference for the 100th anniversary of Academician Zarifa Aliyeva, Azerbaijan: Baku, March 18, 2023.; Науково-практична інтернет-конференція з міжнародною участю «Сучасні проблеми вивчення медико-екологічних аспектів здоров'я людини»; тов нвп «Укрпромторгсервіс», м. Полтава, 19-20 жовтня 2023.; Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю, м. Дніпро, 6-8 листопада 2024 року.; Всеукраїнська науково-практичної конференції молодих учених Медична Наука; м. Полтава, 5 грудня, 2024 року.

14. Особистий внесок здобувача до наукових праць.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Коваль ЯВ, Білаш СМ, Коваль ЮП, Петренко РВ, Олійніченко ЯО, ... Олексієнко ВВ. Сучасні погляди на процеси ремоделювання структурних компонентів органів порожнини рота при дії комплексу харчових добавок. Вісник проблем біології і медицини. 2021;3(161):53-56. DOI: 10.29254/2077-4214-2021-3-161-53-56 (Олексієнком В.В. був проведений матаналіз першоджерел наукової літератури, проаналізовано їх зміст, проведена каталогізація наукової джерел, визначено наявні в науковій літературі дані стосовно дисертаційного дослідження, проведений їх аналіз і підготовлено матеріал до друку). **Фахове видання категорії Б;**
2. Oleksiienko VV, Bilash SM. Morphological and morphometric changes in capillaries of the hemomicrocirculatory channel of the gingival mucosa during long-term exposure to a complex of food additives. Bulletin of Problems in Biology and Medicine. 2022;4(167):302-306. DOI:

- <http://dx.doi.org/10.29254/2077-4214-2022-4-167-302-306>
(Олексієнком В.В. було проведено експериментальне моделювання даної патології, виконано забір матеріалу, проведені основні методи дослідження, статистичну обробку і аналіз результатів підготовлено матеріал до друку). **Фахове видання категорії Б;**
3. Oleksiienko VV, Bilash SM. Morphological changes in the arterioles of the haemomicrocirculatory bed of the gingival mucosa under prolonged exposure to food additives. Bulletin of Problems in Biology and Medicine. 2023;3(170):412-416. DOI: 10.29254/2077-4214-2023-3-170-412-416 *(Олексієнком В.В. було проведено експериментальне моделювання даної патології, виконано забір матеріалу, проведені основні методи дослідження, статистичну обробку і аналіз результатів підготовлено матеріал до друку).* **Фахове видання категорії Б;**
 4. Oleksiienko VV, Bilash SM. Remodeling of morphological and functional parameters of the gums and elements of the haemomicrocirculatory bed under the influence of food additives complex. World of Medicine and Biology. 2024;3(89):199-203. DOI: 10.26724/2079-8334-2024-3-89-199-203 *(Олексієнком В.В. було проведено експериментальне моделювання даної патології, виконано забір матеріалу, проведені основні методи дослідження, статистичну обробку і аналіз результатів підготовлено матеріал до друку).* **WoS**
 5. Oleksiienko VV, Bilash SM. Remodelling of morphological and functional parameters of the gums under the influence of food additives complex. World of Medicine and Biology. 2025;4(94):203-216. DOI:10.26724/2079-8334-2025-4-94-156-160 *(Олексієнком В.В. було проведено експериментальне моделювання даної патології, виконано забір матеріалу, проведені основні методи дослідження, статистичну обробку і аналіз результатів підготовлено матеріал до друку).* **WoS**
 6. Олексієнко ВВ, Білаш СМ. Оцінка розвитку оксидативного стресу в тканинах ясен на тлі нітритної інтоксикації при дії комплексу хімічних харчових добавок. Вісник проблем біології і медицини. 2025;4(179):334-342. DOI: 10.29254/2077-4214-2025-4-179-334-342 *(Олексієнком В.В. було проведено експериментальне моделювання даної патології, виконано забір матеріалу, проведені основні методи дослідження, статистичну обробку і аналіз результатів підготовлено матеріал до друку).* **Фахове видання категорії Б;**

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Олексієнко ВВ. Морфологічні аспекти перебудови структурних компонентів ясен при дії на них комплексу харчових добавок (анатома-експериментальне дослідження). Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Сучасні проблеми морфології людини», присвяченої 80-

річчю професора С. Ю. Масловського; 2020 Вер 23-25; Харків. Харків: ХНМУ; 2020. с. 113-115. *(Олексієнком В.В. було особисто проведено експериментальну частину роботи, забір матеріалу, опис, аналіз та узагальнення результатів дослідження і підготовлено матеріали до друку).*

8. Oleksienko VV, Bilash SM, Pronina OM, Oliinichenko YO, Donchenko SV. Morphological and morphometric changes of the gingival epithelium during long-term exposure to a complex of food additives. Materials of the specialized scientific and practical conference for the 100th anniversary of Academician Zarifa Aliyeva; 2023 Mar 18; Azerbaijan: Baku; 2023. p. 88-89. *(Олексієнком В.В. було особисто проведено експериментальну частину роботи, забір матеріалу, опис, аналіз та узагальнення результатів дослідження і підготовлено матеріали до друку).*
9. Олексієнко ВВ, Білаш СМ. Морфологічні зміни судин епітелію ясен при тривалій дії на них комплексу харчових добавок. Матеріали науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю «Сучасні проблеми вивчення медико-екологічних аспектів здоров'я людини»; 2023 Жовт 19-20; Полтава. Полтава: ТОВ НВП «Укрпромторгсервіс»; 2023. с. 122-123. *(Олексієнком В.В. було особисто проведено експериментальну частину роботи, забір матеріалу, опис, аналіз та узагальнення результатів дослідження і підготовлено матеріали до друку).*
10. Олексієнко ВВ, Білаш СМ. Морфологічні зміни епітелію ясен при тривалій дії комплексу харчових добавок. Матеріали Восьмої Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Теорія та практика сучасної морфології»; 2024 Лист 6-8; Дніпро. Дніпро: ДДМУ; 2024. с. 106-107. *(Олексієнком В.В. було проаналізовано літературу, проведено експериментальне моделювання даної патології, виконано забір матеріалу, проведено статистичну обробку та аналіз результатів, підготовлено матеріали до друку).*
11. Олексієнко ВВ, Білаш СМ, Проніна ОМ, Коптев ММ, Пирог-Заказникова АВ, Донченко СВ, та ін. Морфологічні зміни в стінках капілярів ясен щурів при дії комплексу харчових добавок. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених Медична Наука – 2024; 2024 Груд 5; Полтава. Полтава: ПДМУ; 2024. с. 65-66. *(Олексієнком В.В. було проаналізовано літературу, проведено експериментальне моделювання даної патології, виконано забір матеріалу, проведено статистичну обробку та аналіз результатів, підготовлено матеріали до друку).*

15. Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту. Дисертаційна робота Олексієнко Владислава Віталійовича відповідає спеціальності 222 «Медицина».

16. Характеристика здобувача, його творчий шлях у науці, ступінь його наукової зрілості тощо.

Олексієнко Владислав Віталійович, 1995 року народження, освіта вища, у 2017 році закінчив Вищий державний навчальний заклад України “Українська медична стоматологічна академія”, за спеціальністю “Стоматологія” та здобув кваліфікацію лікаря-спеціаліста. З 2017р. по 2019р., навчався в інтернатурі за спеціальністю “Стоматологія” на кафедрі післядипломної освіти лікарів-стоматологів Полтавського державного медичного університету.

Із 01.09.2019 по 31.09.2023 навчався в очній вечірній аспірантурі на кафедрі анатомії з клінічною анатомією та оперативною хірургією Полтавського державного медичного університету. Із 01.10.2025 року був поновлений до навчання в аспірантурі на заочній формі для закінчення написання кваліфікованої наукової праці та офіційного захисту дисертаційної роботи.

З 2021 р. працює викладачем кафедри анатомії з клінічною анатомією та оперативною хірургією Полтавського державного медичного університету по теперішній час.

За час виконання дисертаційної роботи здобувач набув теоретичні знання, уміння, навички та відповідні компетентності, передбачені освітньо-науковою програмою підготовки докторів філософії в Полтавському державному медичному університеті зі спеціальності 222 – Медицина, оволодів технікою лабораторних досліджень, методами планування, організації та проведення експериментів на тваринах, узагальнення та аналізу одержаних результатів, підготовки оригінальних наукових публікацій, оформлення дисертаційної роботи.

Має сертифікат про володіння англійською мовою на рівні B2 “АPTIS”. Індивідуальний план наукової роботи та індивідуальний навчальний план виконано в повному обсязі відповідно до змісту.

Відповідно до «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р. (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 341 від 21.03.2022), результати дисертації опубліковано у 11 друкованих працях, з

яких 6 статей, а саме 4 статті у фахових журналах України категорії Б, 2 стаття у фаховому журналі України категорії А, що реферується міжнародною наукометричною базою Web of Science;. Окрім того, здобувачкою опубліковано 5 тез доповідей у матеріалах конференцій.

17. Результати перевірки на наявність неправомірних запозичень.

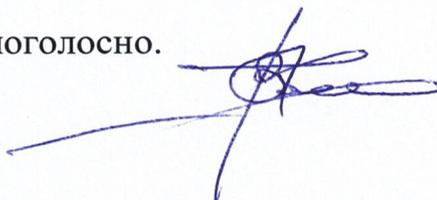
Полтавський державний медичний університет має внутрішню систему перевірки академічних текстів на наявність запозичень. Академічні тексти перевіряються на основі Положення «Про порядок перевірки у Полтавському державному медичному університеті текстових документів – магістерських, кандидатських і докторських дисертаційних робіт, звітів за науково-дослідними роботами, наукових публікацій, навчальної літератури, навчально-методичних видань та засобів навчання на наявність плагіату», що базується на чинному законодавстві України. Публікації та дисертаційна робота Олексієнко Владислава Віталійовича не містять виявлених текстових та інших запозичень.

Рекомендації щодо офіційного захисту. На основі представленої дисертаційної роботи, прилюдного її обговорення, відповідей на запитання та відгуків офіційних рецензентів учасники фахового семінару при Полтавському державному медичному університеті вважають, що дисертаційна робота аспіранта кафедри анатомії з клінічною анатомією та оперативною хірургією **Олексієнко Владислава Віталійовича** за темою **«Морфологічні аспекти перебудови структурних компонентів ясен при дії комплексу харчових добавок»** є закінченим науковим дослідженням, що розв'язує важливу наукову задачу, яка полягає у дослідженні стану ясен лабораторних щурів після впливу на них комплексу харчових добавок.

Дисертація повністю відповідає вимогам до оформлення дисертації, затверджених Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 №40 із змінами, внесеними Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019 р. та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44 та може бути представлена до офіційного захисту зі спеціальності 222 «Медицина».

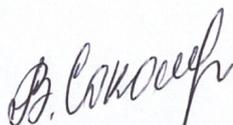
Висновок прийнято одногосно.

Голова фахового семінару,
д.мед.наук, професор

Володимир ГРИНЬ

Секретар фахового семінару,
к.б.н., доцент

Валентина СОКОЛЕНКО